

# artodora

ΕΙΣΑΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΛΟΓΟΥ & ΤΕΧΝΗΣ

ΤΙΜΗ: 5€



ISSN: 1792 - 1317

Περίοδος Α', Τεύχος 1, Δεκέμβριος 2009



ΝΑΣΟΣ ΒΑΓΕΝΑΣ ΤΑΣΟΣ ΓΑΛΑΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΑΜΠΑΤΙΤΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΖΑΠΙΔΗΣ ΑΡΓΥΡΗΣ ΧΙΟΝΗΣ ΛΙΑ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΛΑΧΟΣ  
ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΣΒΑΝΤΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΙΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΟΥ ΗΡΩ ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ  
ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΤΣΕΛΕΠΙΔΗΣ ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΙΤΣΕΡΓΙΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΣΥΝΦΩΤΙΖΟΓΛΟΥ ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΕΙΛΑΡΧΟΥ ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΥΡΙΑΛΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ  
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ ΚΟΣΜΑΣ ΧΑΡΠΑΝΤΙΔΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΓΙΑΤΚΑΖΟΓΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ  
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΘΗΝΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΑΚΗΣ ΣΤΕΝΙΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΟΥΥΝΑ ΜΠΑΝΑ ΕΛΕΝΗ ΜΕΡΚΕΝΙΔΟΥ  
ΜΙΑΤΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΙΔΗΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΠΕΝΤΖΙΚΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΑΜΠΟΥΣΗΣ



Στο εξώφυλλο: «Δύο πασάδες αντικριστά» Mervut Akyildiz, Τουρκία, 1996, από την πινακοθήκη της ΔΕΚΠΟΤΑ

Τεύχος 1, Δεκέμβριος 2009

**Εκδότης:** Δημοτική Κοινωφελής Επιχείρηση Κοινωνικής Πολιτιστικής και Τουριστικής Ανάπτυξης του Δήμου Δράμας

**Διευθυντής Σύνταξης:** Βασίλης Τσιαμπούσης

**Σχεδιασμός - Σελιδοποίηση:** Αλέξανδρος Ν. Κόντης

**Καλλιτεχνικός Σύμβουλος:** Χρήστος Δημητρίου

**Φωτογράφιση:** Κώστας Βιδάκης

**Επιμέλεια κειμένων:** Χρήστος Π. Φαράκλας

**Εκτύπωση:** Πέτρος Π. Μπότσας

ISSN: 1792 - 1317

Σε αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν:

Δημήτρης Αθηνάκης, Αλέξανδρος Αραμπατζής, Νάσος Βαγενάς, Δημήτρης Βλάχος, Τάσος Γαλάτης, Νικόλαος Γεωργιάδης, Σταύρος Γιαγκάζογλου, Χρήστος Δημητρίου, Καλλιόπη Εξάρκου, Κώστας Ιωαννίδης, Άγγελος Καλογερόπουλος, Γιώργος Κασαπίδης, Βασίλης Κυριλλίδης, Δημήτρης Μανθόπουλος, Ελένη Μερκενίδου, Πολύνα Μπανά, Ηρώ Νικοπούλου, Αστέριος Παντοκράτορας, Στέλιος Παπαθανασίου, Μαρία Παπαστεργίου, Κώστας Πασβάντης, Δημήτρης Πασχαλίδης, Γιάννης Πατίλης, Γρηγόρης Πεντζίκης, Χρήστος Ρουμελιωτάκης, Κυριάκος Συλφιτζόγλου, Λίλια Σωτηρίου, Γεωργία Τριανταφυλλίδου, Τηλέμαχος Τσελεπίδης, Βασίλης Τσιαμπούσης, Κοσμάς Χαρναντίδης, Δήμητρα Χατζηδημητρίου, Αργύρης Χιόννης. Παρουσιάζονται έργα των Μίλητη Παρασκευαΐδη, Γιάννη Μενεσίδη.

Οι απόψεις που δημοσιεύονται στο περιοδικό εκφράζουν τους συντάκτες τους. Τα πνευματικά δικαιώματα των έργων που παρουσιάζονται ανήκουν στους δημιουργούς τους. Η ευθύνη για την επιστημονική εγκυρότητα των απόψεων που διατυπώνονται στο περιοδικό ανήκει στους συγγραφείς.

# Δίοδος

## Editorial



Στη Δράμα, από τον Μεσοπόλεμο ακόμα, κυκλοφόρησαν περιοδικά με ενδιαφέρον και αξία. Μερικά από αυτά χρηματοδοτήθηκαν από δημοσίους φορείς και κάποια, πιο αθώα και ηρωικά, από προοδευτικούς συμπολίτες μας που αφιέρωσαν κόπο, χρόνο και χρήματα, αφενός για να δώσουν βήμα σε επίδοξους λογοτέχνες και

αφετέρου για να ανυψώσουν το επίπεδο καλλιέργειας των Δραμινών.

Το περιοδικό «Δίοδος 66100», παρ' όλο που έχει πολλούς κοινωνικούς στόχους με τα παλιότερα περιοδικά, δεν φιλοδοξεί να αποτελέσει τη συνέχειά τους. Θα επιχειρήσει, όμως, σε μια εποχή που η πληροφορία έχει αναχθεί σε ύψιστο αγαθό, να μας συμπιλιώσει με ένα διαφορετικό είδος λόγου, σκέψης και αισθητικής, και, αν μπορέσει, να μας μεταδώσει αληθινές συγκινήσεις και εκλεπτυσμένα συναισθήματα.

Θα θέλαμε να αποσαφηνίσουμε ότι η ύλη που το πρώτο τεύχος του περιοδικού φιλοξενεί δεν οριοθετεί το είδος των μελλοντικών μας συνεργασιών. Γιατί στόχος μας είναι να συμπεριλάβουμε, επιπλέον, σημειώματα για κινηματογραφικά έργα, κόμικς, χρονογραφήματα, θεατρικούς μονολόγους, κείμενα λογογραφικού περιεχομένου, υπαρξιακού προβληματισμού κ.ά., παρ' όλο που έχουμε επίγνωση ότι η αυξημένη ποικιλία μάλλον αποτελεί μειονέκτημα για ένα σοβαρό περιοδικό. Όπως μειονέκτημα αποτελεί και το άνοιγμα ανάμεσα στις διάφορες συνεργασίες.

Ελπίζοντας πως το περιοδικό «Δίοδος 66100» θα αποτελέσει περιοδικό των απανταχού Δραμινών, και όχι μόνο αυτών, και θα κρατήσει για πάντα την αθωότητά του και την ανυστεροβουλία των συνεργατών του, σας ζητούμε να το υποστηρίξετε με πολλή αγάπη.

Βασίλης Τσιαμπούσης  
Διευθυντής Σύνταξης

## Κεκρυμμένη χαρά

(Λεύκωμα, Έκδοση Ιδρύματος Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης, Ξάνθη 2005, σελ. 85)

Όταν βρίσκομαι μπροστά σε εικαστικά έργα, νιώθω άβολα. Δεν είναι λίγες οι φορές που θα ήθελα να μη σκέφτομαι τίποτε, παρά μόνο να βλέπω. Διαισθάνομαι ότι η αναζήτηση του εικαστικού νοήματος μεταφρασμένου σε λέξεις μας απομακρύνει από τον κόσμο της ζωγραφικής και μας οδηγεί σ' έναν τόπο, όπου δύσκολα είναι ο λόγος, μια και αυτός κατορθώνει να μεταμορφώσει μια εικόνα σε χίλιες λέξεις. Από μόνη της η εικόνα δεν είναι φτιαγμένη με λέξεις παρά με σχήματα, γραμμές, χρώματα, μορφές. Θα ήθελα, όταν βρίσκομαι μπροστά στο έργο ενός ζωγράφου, να ήμουν και εγώ ζωγράφος για να ζωγραφίσω αυτό που αισθάνομαι και όχι να μιλήσω γι' αυτό. Κάθε μετάφραση έχει μεγάλο ρίσκο. Πόσο μάλλον η μετάφραση ενός εικαστικού έργου σε κείμενο, που φιλοδοξεί να συμπυκνώσει σε έναρθρο λόγο αρχέγονα σχήματα και παραστάσεις, για τα οποία ο άνθρωπος επινόησε λέξεις πολύ αργότερα. Πώς να εκφράσει στο λόγο του ο ομιλητής εικαστικά σύμβολα που συμπυκνώνουν το απόσταγμα της εμπειρίας ενός ζωντανού πολιτισμού, ο οποίος έχοντας μεταφυσικό προσανατολισμό δίνει νόημα στον ατομικό βίο;

Βέβαια υπάρχουν και οι ειδικοί διαμεσολαβητές της τέχνης, κριτικοί και ιστορικοί, που με τις αναλύσεις τους ανοίγουν δρόμους για την ανάγνωση των εικαστικών έργων. Και στην προκειμένη περίπτωση δεν είναι λίγοι εκείνοι οι ειδικοί που έχουν μιλήσει για το έργο του Γιάννη Μενεσίδη. Ωστόσο πιστεύω ότι εξίσου απαραίτητοι με αυτούς είναι και οι μη ειδικοί. Αυτοί που χωρίς να έχουν τις γνώσεις των ειδικών βλέπουν το έργο του ζωγράφου με εκείνη την αφέλεια και την οικειότητα που βλέπει ο πιστός τις εικόνες και τα σύμβολα της πίστης του. Βλέπετε το αφελές βλέμμα δεν χρειάζεται τη διαμεσολάβηση του ειδικού, αφού οι κοινές πολιτιστικές αναφορές κατευθύνουν το βλέμμα όλων προς την ίδια κατεύθυνση, χωρίς όμως και να χάσει ο καθένας την ιδιοπροσωπία του. Ο ζωγράφος δείχνει αυτό που όλοι όσοι συμμετέχουν σε έναν κοινό πολιτισμό βλέπουν. Απλά ο εικαστικός πολιτισμός τους θυμίζει τι βλέπουν. Τα συμφωνημένα υπονοούμενά του δεν χρειάζονται επεξηγήσεις. Πιστεύω ότι ο Γιάννης Μενεσίδης ως ζωγράφος εκτιμά τη γνώμη των ειδικών, ωστόσο απευθύνεται σε όλους

Αριστερά: «Ελαιώνας» (τέμπερα).

(Γεν. 1962, Ρόδος).  
Φιλόλογος, ιστορικός.



«Γαμήλιος κήπος» (τέμπερα).



«Παζάρι» (λαδοπαστέλ).

## Κεκρυμμένη χαρά

(Λεύκωμα, Έκδοση Ιδρύματος Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης, Ξάνθη 2005, σελ. 85)

Όταν βρίσκομαι μπροστά σε εικαστικά έργα, νιώθω άβολα. Δεν είναι λίγες οι φορές που θα ήθελα να μη σκέφτομαι τίποτε, παρά μόνο να βλέπω. Διαισθάνομαι ότι η αναζήτηση του εικαστικού νοήματος μεταφρασμένου σε λέξεις μας απομακρύνει από τον κόσμο της ζωγραφικής και μας οδηγεί σ' έναν τόπο, όπου δυναστής είναι ο λόγος, μια και αυτός κατορθώνει να μεταμορφώσει μια εικόνα σε χίλιες λέξεις. Από μόνη της η εικόνα δεν είναι φτιαγμένη με λέξεις παρά με σχήματα, γραμμές, χρώματα, μορφές. Θα ήθελα, όταν βρίσκομαι μπροστά στο έργο ενός ζωγράφου, να ήμουν και εγώ ζωγράφος για να ζωγραφίσω αυτό που αισθάνομαι και όχι να μιλήσω γι' αυτό. Κάθε μετάφραση έχει μεγάλο ρίσκο. Πόσο μάλλον η μετάφραση ενός εικαστικού έργου σε κείμενο, που φιλοδοξεί να συμπυκνώσει σε έναρθρο λόγο αρχέγονα σχήματα και παραστάσεις, για τα οποία ο άνθρωπος επινόησε λέξεις πολύ αργότερα. Πώς να εκφράσει στο λόγο του ο ομιλητής εικαστικά σύμβολα που συμπυκνώνουν το απόσταγμα της εμπειρίας ενός ζωντανού πολιτισμού, ο οποίος έχοντας μεταφυσικό προσανατολισμό δίνει νόημα στον ατομικό βίο;

Βέβαια υπάρχουν και οι ειδικοί διαμεσολαβητές της τέχνης, κριτικοί και ιστορικοί, που με τις αναλύσεις τους ανοίγουν δρόμους για την ανάγνωση των εικαστικών έργων. Και στην προκειμένη περίπτωση δεν είναι λίγοι εκείνοι οι ειδικοί που έχουν μιλήσει για το έργο του Γιάννη Μενεσίδη. Ωστόσο πιστεύω ότι εξίσου απαραίτητοι με αυτούς είναι και οι μη ειδικοί. Αυτοί που χωρίς να έχουν τις γνώσεις των ειδικών βλέπουν το έργο του ζωγράφου με εκείνη την αφέλεια και την οικειότητα που βλέπει ο πιστός τις εικόνες και τα σύμβολα της πίστης του. Βλέπετε το αφελές βλέμμα δεν χρειάζεται τη διαμεσολάβηση του ειδικού, αφού οι κοινές πολιτιστικές αναφορές κατευθύνουν το βλέμμα όλων προς την ίδια κατεύθυνση, χωρίς όμως και να χάσει ο καθένας την ιδιοπροσωπία του. Ο ζωγράφος δείχνει αυτό που όλοι όσοι συμμετέχουν σε έναν κοινό πολιτισμό βλέπουν. Απλά ο εικαστικός πολιτισμός τους θυμίζει τι βλέπουν. Τα συμφωνημένα υπονοούμενά του δεν χρειάζονται επεξηγήσεις. Πιστεύω ότι ο Γιάννης Μενεσίδης ως ζωγράφος εκτιμά τη γνώμη των ειδικών, ωστόσο απευθύνεται σε όλους

Αριστερά: «Ελαιώνας» (τέμπερα).



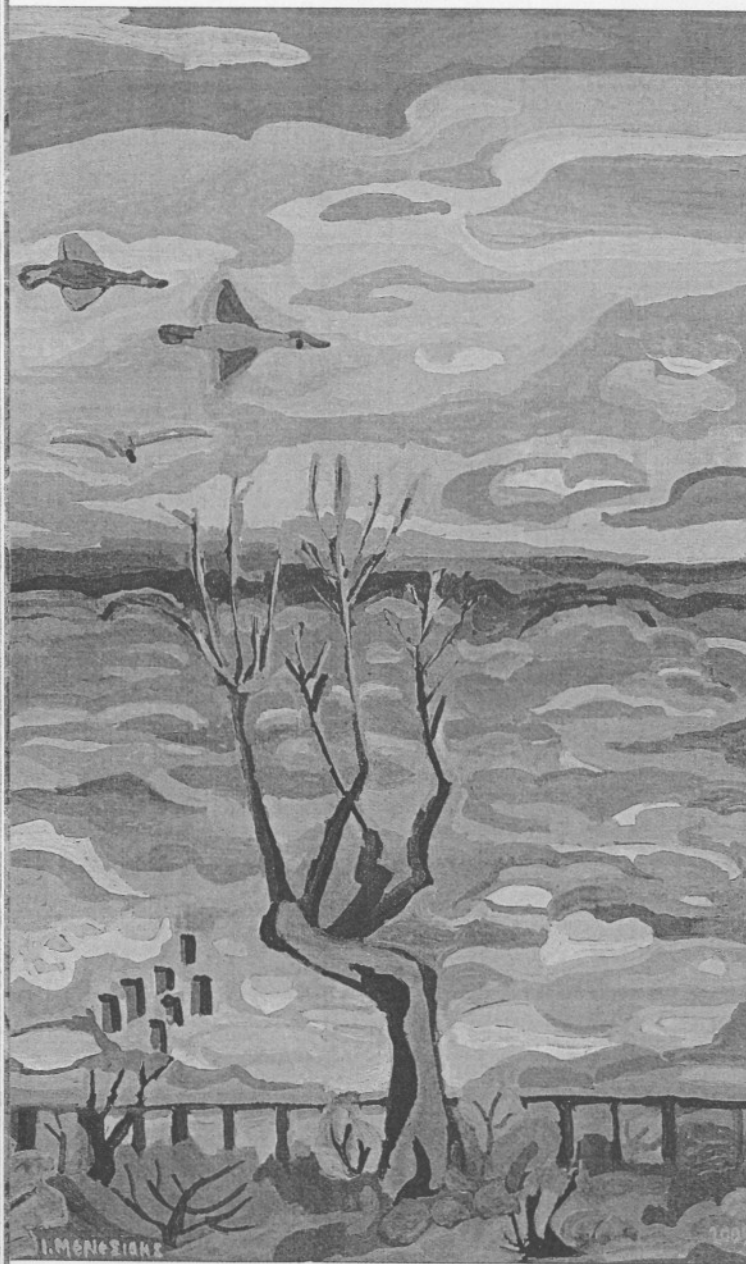
«Γαμήλιος κήπος» (τέμπερα).



«Παζάρι» (λαδοπαστέλ).

# ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΛΑΧΟΣ



«Μετά την καταγίδα» (τέμπερα)

τους άλλους που μπορούν να χαρούν το έργο χωρίς εξαντλητικές αναλύσεις και κοπιώδη σκέψη. Διαβατήριο εισόδου στον εικαστικό κόσμο του Γιάννη Μενεσίδη είναι η ελληνορθόδοξη πολιτισμική ιθαγένεια. Μοναδικές αποσκευές που πρέπει να έχει ο περιηγητής στη χώρα του ζωγράφου είναι οι προσωπικές του μνήμες, η εξοικείωση με το ελληνικό τοπίο και την ελληνική παράδοση.

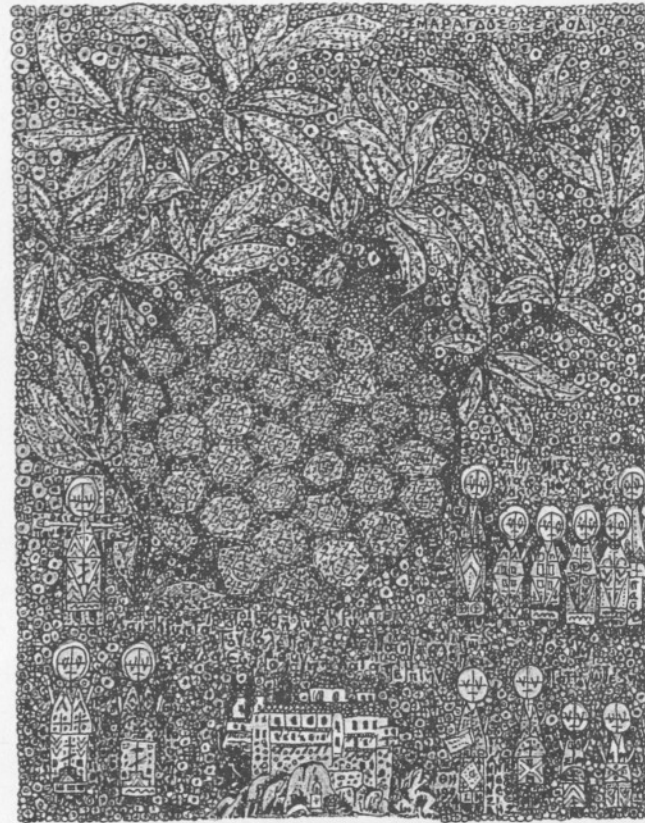
Ο ποιητής βιώνει τον κόσμο και τα πράγματα ονοματίζοντάς τα. Ο ζωγράφος Γιάννης Μενεσίδης κάνει το ίδιο ζωγραφίζοντάς τα. Ο ποιητής συμπυκνώνει σε λίγες λέξεις τη μέγιστη ένταση του ποιητικού νοήματος. Οι μικρογραφίες του Γιάννη Μενεσίδη κάνουν το ίδιο. Φυλακίζουν στον ελάχιστο χώρο μεγέθους μιας σελίδας τη μέγιστη ένταση του εικαστικού νοήματος. Αρκεί να ξεκλειδώσουμε με το κλειδί της προσωπικής μας μνήμης το κάθε έργο, για να απελευθερώσουμε τη φυλακισμένη ενέργεια. Και τότε ξετυλίγονται μπροστά μας παζάρια και γιορτές, ιστορίες από τα συναξάρια και την ταπεινή καθημερινότητά μας, ακρογιαλιές και μοναστήρια, πουλιά, ψάρια, κοχύλια, λιόδεντρα, καϊκια, βαρκούλες. Το ελληνικό τοπίο στη ζωγραφική του Γιάννη Μενεσίδη δεν παρουσιάζεται εξιδανικευμένο και ψεύτικο. Και τα πιο ταπεινά πλάσματα του αισθητού κόσμου έχουν εδώ τη θέση τους ισότιμα δίπλα στα πιο υψηλά πνευματικά γεγονότα του χριστιανικού μαρτυρολογίου. Αυτό το τοπίο δε θυμίζει σε τίποτε το χαμένο παράδεισο ρομαντικών και κλασικιστών. Εδώ δεν έχουν θέση η νοσταλγία και ο αισθηματισμός. Απουσιάζουν από το έργο του Γιάννη Μενεσίδη οι αρχαίες κολόνες και τα ερείπια, γι' αυτό και απουσιάζει η μελαγχολία. Όλα λειτουργούν εδώ και τώρα. Η μνήμη εδώ δίνει χαρά, όχι πόνο.

Η αισιοδοξία στο έργο του είναι ολοφάνερη. Η χαρά είναι μάλλον έκδηλη και όχι κεκρυμμένη. Χωρίς αμφιβολία η αισιοδοξία του αυτή αρδεύεται από το ελληνορθόδοξο χριστιανικό του βίωμα. Φυσικά η μαθητεία στα πρώτα βήματά του δίπλα στον Πεντζίκη υπήρξε καταλυτική. Όχι γιατί ο μαθητής αντέγραψε ή μιμήθηκε το δάσκαλο. Άλλωστε ο Πεντζίκης δεν ήθελε μαθητές-αντιγραφείς αλλά δημιουργούς με το δικό τους ιδιαίτερο ύφος. Η συμβολή του Πεντζίκη, εκτός από τη διάγνωση του ταλέντου του Γιάννη Μενεσίδη και τον εμπνευσ-

ούν το έργο χωρίς εξαντλητικές βατήριο εισόδου στον εικαστικό ελληνορθόδοξη πολιτισμική ιθαπρέπει να έχει ο περιηγητής στις απικές του μνήμες, η εξοικείωση κή παράδοση.

και τα πράγματα ονοματίζοντάς ; κάνει το ίδιο ζωγραφίζοντάς τα. έξεις τη μέγιστη ένταση του ποιτου Γιάννη Μενεσίδη κάνουν τορο μεγέθους μιας σελίδας τη μέτος. Αρκεί να ξεκλειδώσουμε μεης το κάθε έργο, για να απελευα. Και τότε ξετυλίγονται μπροστάπό τα συναξάρια και την ταπεινή και μοναστήρια, πουλιά, ψάρια, ύλες. Το ελληνικό τοπίο στη ζωιαρουσιάζεται εξιδανικευμένο καιιατα του αισθητού κόσμου έχουνιο πιο υψηλά πνευματικά γεγονόταυτό το τοπίο δε θυμίζει σε τίποτεκαι κλασικιστών. Έδώ δεν έχουνσμός. Απουσιάζουν από το έργολόνες και τα ερείπια, γι' αυτό καιτουργούν εδώ και τώρα. Η μνήμη

και ολοφάνερη. Η χαρά είναι μάλωρίς αμφιβολία η αισιοδοξία τουοφο χριστιανικό του βίωμα. Φυσιτου δίπλα στον Πεντζίκη υπήρξεπέγραψε ή μιμήθηκε το δάσκαλο.ιθητές-αντιγραφείς αλλά δημιουρς. Η συμβολή του Πεντζίκη, εκτός Γιάννη Μενεσίδη και τον εμπυχω-



«Σμαραγδός ως ρόδι» (σινική και κραγιόνια).

χή, τότε τι είναι προσευχή;

Φαίνεται παράδοξο το γεγονός ότι τα ευφρόσυνα εικαστικά έργα του Γιάννη Μενεσίδη, καλλιγραφήματα μάλλον παρά συνηθισμένες ζωγραφιές, κρύβουν μέσα τους μόχθο. Όμως δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι τα ωραία έργα τέχνης δεν δείχνουν ποτέ τον κόπο τους. Άλλωστε δεν ζητούν από εμάς να θαυμάσουμε τον καλλιτέχνη που τα έφτιαξε, αλλά μας πηγαίνουν πιο πέρα. Με την ομορφιά τους δεν μας δίνουν μόνον χαρά, αλλά κατευθύνουν το βλέμμα σ' ένα σημείο, σ' έναν προσανατολισμό. Και το έργο του Γιάννη Μενεσίδη δεν κρύβει τον προσανατολισμό του ούτε τη χαρά του.

τικό ρόλο που έπαιξε ο έμπειρος δάσκαλος στα πρώτα βήματα του νεαρού ζωγράφου, βρίσκεται μάλλον αλλού. Πιστεύω ότι ο κυρ-Νίκος δίδαξε στον Γιάννη Μενεσίδη να προσεύχεται με τον τρόπο που προσευχόταν ο ίδιος. Υπακοή και υπομονή ζωγραφίζοντας, αυτή ήταν η προσευχή που έμαθε ο Γιάννης Μενεσίδης εκδιπλώνοντας το ταλέντο του δίπλα στον Πεντζίκη. Πλησιάστε κοντά σ' ένα από τα έργα σινικής μελάνης του Μενεσίδη και κοιτάξτε προσεκτικά την εξαντλητική σχεδιαστική επεξεργασία. Για να μην ζαλιστείτε, χρησιμοποιείστε ακόμη και μεγεθυντικό φακό. Μια γραμμούλα, ένας κύκλος, μια καμπύλη, πλήρως αυτόνομα σχήματα και ασφυκτικά κοντά το ένα στο άλλο. Και ενώ κάθε επιμέρους γραμμή, κάθε σχήμα και μορφή διατηρούν την ατομικότητά τους, όλα μαζί στο σύνολό τους συγκροτούν μια ολόκληρη αδιάσπαστη. Εκεί μέσα το ατομικό εμβαπτίζεται και μετέχει στο σώμα ολόκληρου του έργου ως οργανικό του μέλος. Αν αυτός ο υπομονετικός τρόπος δουλειάς, που μεταμορφώνει την άκαμπτη ατομικότητα σε μέλος ενός χυμώδους ζωντανού σώματος δεν είναι προσευ-



«Μνήμη Αγίου Ιουλιανού» (τέμπερα).